

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
А. В. Пантелеймонов

2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ УРБАНІЗАЦІЇ

рівень вищої освіти	<u>бакалавр</u>
галузь знань	<u>10. Природничі науки</u>
спеціальність	<u>106. Географія</u>
освітня програма	<u>Геоурбаністика, регіоналістика та країнознавство</u>
спеціалізація	_____
вид дисципліни	<u>нормативна</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

« 28 » серпня 2019 року, протокол № 11

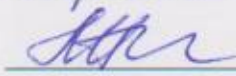
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Сегіда Катерина Юріївна, д. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

Протокол № 8 від « 27 » серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Немець Л. М.)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2019 р.

Голова методичної комісії

(підпис)

(Жемеров О. О.)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Історія урбанізації» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за спеціальністю 106 Географія освітньою програмою «Геоурбаністика, регіоналістика та країнознавство».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування та поглиблення знань студентів про сучасні урбанізаційні процеси, їх причини, чинники, стадії, напрями; ознайомлення з основами теорій урбанізації, історію і сучасний стан міського розселення у світі та в Україні, значення міст, агломерацій, мегаполісів та світових міст; отримання навичок роботи з інформацією, що стосується урбанізаційних процесів України і світі, розвиток вмінь щодо аналізу динаміки урбанізаційних процесів у взаємозв'язку з факторами, які на них впливають.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- вивчити методологічні засади вивчення урбанізації;
- проаналізувати теорії та концепції урбанізації;
- визначити історичні особливості урбанізації, її витоки, стадії, особливості перебігу,
- встановити чинники, що зумовлюють урбанізацію,
- вивчити регіональні та часові особливості урбанізаційних процесів у світі;
- визначити роль міст, агломерацій, мегаполісів та світових міст у розвитку суспільства;
- вивчити генезис, регіональні та часові особливості урбанізаційних процесів в Україні;
- визначити ключові напрями, проблеми та перспективи урбанізації в Україні та світі.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1, 2-й
Лекції	
24 год.	8 год.
Практичні, семінарські	
24 год.	4 год.
Лабораторні	
год.	
Самостійна робота	
72 год.	108 год
Індивідуальні завдання:	

1.6. Заплановані результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студенти отримають знання про основні поняття та критерії урбанізації, причини виникнення урбанізації у світі та її рушійні сили, джерела і шляхи урбанізації, риси, темпи, стадії урбанізації; теорії урбанізації, зокрема концепція урбанізації Дж. Джіббса. Урбаністична екологія Р. Парка та Е. Берджесса. Концепція «урбанізм – як спосіб життя» Л. Вірта. Композиційна теорія урбанізації Г. Ганса. Теорія субкультури К. Фітера. «Соціалістична урбанізація» В. Пароля та А. Ахієзера; первинні мережі міських поселень та витоки урбанізації, міське розселення у Стародавньому світі, Середньовікове міське розселення, міське розселення Нового часу; історичний розвиток міського розселення в Україні; світові процеси урбанізації у XX ст. Зміна ролі міст, чинники зростання міст, тенденції урбанізації, зміни основних показників урбанізації у XX ст., регіональні особливості формування урбанізованих мереж; міські агломерації, мегаполіси, світові міста, урбанізаційні процеси в Україні, чинники та особливості формування міст, агломерацій, субурбій, регіональні особливості формування та розвитку розселенської мережі; напрями та перспективи урбанізації в Україні та світі.

У результаті вивчення дисципліни студенти оволодіють вміннями визначати ключові показники урбанізації, її стадії та види, аналізувати причини виникнення та рушійні сили, застосовувати теорії та концепції урбанізації, характеризувати первинні мережі міських поселень, особливості розселення у Стародавньому світі, Середньовікові, Новому часі; аналізувати урбанізацію як глобальний процес, визначати тенденції та чинники урбанізації у різних регіонах та різних періодах, характеризувати міста, агломерації, мегаполіси та світові міста, оцінювати їх роль у суспільному розвитку; визначати чинники, тенденції та особливості урбанізації в Україні; формування міст, агломерацій, субурбій, комплексна характеристика та оцінка за регіонами України, визначати сучасні напрями, тенденції, проблеми та перспективи урбанізації.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Методологічні основи вивчення урбанізації

Лекція 1. Вступ до курсу «Історія урбанізації». Предмет і завдання курсу, його зв'язок з іншими науками. Структура і загальний зміст курсу. Причини виникнення урбанізації у світі та її рушійні сили. Джерела і шляхи урбанізації.

Лекція 2. Основні поняття та показники урбанізації. Дефініція поняття урбанізація, урбаністичний процес, урбанізм, урбанізованість. Поняття міста, міська агломерація, мегаполіс, світове місто. Риси, темпи, стадії урбанізації. Поняття урбанізації та її види: субурбанізація, контрурбанізація, рурбанізація. Критерії та показники урбанізації.

Лекція 3. Теорії урбанізації. Концепція урбанізації Дж. Джеббса. Урбаністична екологія Р. Парка та Е. Берджесса. Концепція «урбанізм – як спосіб життя» Л. Вірта. Композиційна теорія урбанізації Г. Ганса. Теорія субкультури К. Фітера. «Соціалістична урбанізація» В. Пароля та А. Ахієзера. Сучасні теорії урбанізації.

Тема 2. Історичний аналіз формування міської мережі та урбанізації

Лекція 4. Первинні мережі міських поселень та витоки урбанізації. Міське розселення у Стародавньому світі. Середньовікове міське розселення. Міське розселення Нового часу.

Лекція 5. Історичний розвиток міського розселення в Україні. Формування первинної мережі поселень. Перші міста та їх функції. Зміна міської мережі в Україні

Тема 3. Урбанізація як глобальний процес

Лекція 6. Світові процеси урбанізації у ХХ ст. Зміна ролі міст, чинники зростання міст. Тенденції урбанізації. Зміни основних показників урбанізації у ХХ ст. Регіональні особливості формування урбанізованих мереж

Лекція 7. Перші міські агломерації. Субурбанізація. Чинники та особливості формування міських агломерацій. Функціональні та регіональні особливості формування агломерацій. Їх значення у суспільному розвитку

Лекція 8. Формування та розвиток мегаполісів світу. Чинники та особливості формування мегаполісів. Регіональні особливості формування та розвитку мегаполісів. Їх значення у суспільному розвитку

Лекція 9. Світові міста. Концепції світових міст. Чинники та особливості формування світових міст. Регіональні особливості формування та розвитку світових міст Їх значення у суспільному розвитку

Лекція 10. Урбогенез в Україні. Чинники, особливості прояву, основні етапи. Зміни кількості міського населення в Україні. Кількість міського населення по областях та регіонах.

Лекція 11. Урбанізаційні процеси в Україні. Чинники та особливості формування міст, агломерацій, субурбій. Регіональні особливості формування та розвитку розселенської мережі.

Лекція 12. Напрями та перспективи урбанізації в Україні та світі. Сучасні напрями, тенденції, проблеми та перспективи урбанізації. Зростання кількості міст, становлення і поширення нових форм розселення – урбанізованих територій, міст – супутників, агломерацій. Зростання міського населення, концентрація його в найбільших містах. Перетворення міст у найбільш важливі елементи системи розселення, зростаюча роль міст у житті суспільства. Поширення міського способу життя і типових елементів міської культури на все суспільство.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1												
Тема 1. Методологічні основи вивчення урбанізації	30	6	4			20	30	2	1			27
Тема 2. Історичний аналіз формування міської мережі та урбанізації	40	4	4			32	40	2	1			37
Тема 3. Урбанізація як глобальний процес	50	12	14			24	50	4	2			44
Усього годин	120	24	24			72	120	8	4			108

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи дослідження урбанізації. Поняття та показники, що характеризують урбанізацію.	2
2	Теорії урбанізації: сутність та сучасна імплементація	2
3	Історичний аналіз формування первинних мереж міських поселень. Міське розселення Стародавнього світу, Середньовіччя та Нового часу.	2
4	Історичний аналіз формування та розвитку міського розселення в Україні.	2
5	Урбанізаційні процеси у XX ст. у світі	2
6	Процеси субурбанізації та міські агломерації у світі	2
7	Характеристики та значення мегаполісів у світі	2
8	Характеристики та значення світових міст	2
9	Урбанізаційні процеси в Україні	4
10	Перспективи та напрями урбанізації як глобального процесу	2
11	Поточна контрольна робота	2
Усього		24

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Джерела і шляхи урбанізації	4
2	Історичні стадії урбанізації	4
3	Причини виникнення урбанізації у світі та її рушійні сили	6
4	Історичний аналіз формування міської мережі	6
5	Мегаполіси світового масштабу	4
6	Феномен гіперурбанізації	4
7	Перші столиці та їх функції	4
8	Утворення перших міст-мільйонників	4
9	Внесок міст у розвиток світової цивілізації	4
10	"Екологічний слід" функціонування міст та заходи по його зменшенню	4
11	Регіональні особливості формування урбанізованих мереж	6
12	Особливості урбанізації в країнах Європи	6
13	Особливості урбанізації в країнах Азії	6
14	Особливості урбанізації в країнах Америки	5
15	Особливості урбанізації в країнах Африки	5
Усього		72

6. Індивідуальне завдання

Немає

7. Методи контролю

- Усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне);
- Письмовий контроль;

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Підсумк ова (екзамен аційна) робота	Сума
T1 ПЗ 1-2	T2 ПЗ 3-4	T3 ПЗ 5-11	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
8	8	25	9	60	40	100

T 1, T 2, ... – теми розділів

ПЗ 1, ПЗ 2, ... – практичні заняття

Практичне заняття – 4 бали:

- доповіді за темами – 2 бали;
- відповіді на запитання – 1 бали,
- участь у дискусії – 1 бали.

Контрольна робота, передбачена навчальним планом – 9 балів:

- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 3 *3 бали.

Підсумкова (екзаменаційна) робота – 40 балів:

- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 4 *10 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література:

Основна

1. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін : монографія
2. / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. – Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. – 438 с.
3. Заставецький Т.Б. Стадійність розвитку урбанізаційного процесу в Україні / Т.Б. Заставецький // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Географія». – 2014. – № 2. – С. 17–21.
4. Буряченко А.Є. Урбанізація в контексті фінансового, демографічного та соціального розвитку / А.Є. Буряченко // Вчені записки : зб. наук. праць ; редкол.: А.Ф. Павленко (відп. ред.) [та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2013. – Вип. 15. – С. 84–95.
5. Буряченко А. Урбанізаційні фактори економічного росту / А. Буряченко // Ринок цінних паперів України. – 2013. – № 7–8. – С. 13–23.
6. Гукалова І.В., Омельченко Н.В. Категорія «урбанізація» у понятійній площині соціальної географії та інших наук / І.В. Гукалова, Н.В. Омельченко // Вісник Одеського національного університету. Серія «Географічні та геологічні науки». – 2015. – Т. 20. – Вип. 2(24). – С. 96–109.
7. Горнова Г.В. Урбанистический дискурс западной философии XX века / Г.В. Горнова // Вестник ЧелГУ. – 2010. – № 16. – С. 180–187.
8. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. Одеса: Астропринт. 2001. С. 560
9. Озерова Г.Н., Покішевський В.В. Географія світового процесу урбанізації. Київ: Знання, 2001. С. 455
10. Бичек М.О. Сучасні тенденції світового процесу урбанізації. КНЕУ. 2014. № 3. С. 88–114

Допоміжна

1. Brezzi M. Assessing Polycentric Urban Systems in the OECD: Country, Regional and Metropolitan Perspectives / M. Brezzi, P. Veneri // OECD Regional Development Working Papers. – № 01. – Paris : OECD Publishing, 2014. – 20 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1787/5jz5mpdkmvrn-en>
2. Fujita M. The Spatial Economy: Cities, Regions, and International Trade / M. Fujita, P. Krugman, A. Venables. – Cambridge, Massachusetts : The MIT Press, 1999. – 380 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://geografi.ums.ac.id/ebook/The_Spatial_Economy-Fujita_Krugman_Venables.pdf
3. Green N. Functional Polycentricity: A Formal Definition in Terms of Social Network Analysis / N. Green. – Urban Studies, 2007. – Vol. 44, issue 11. – P. 2077-2103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1080/00420980701518941>
4. Gukalova I., Omelchenko N. Measuring the urbanization in Ukrainian regions: current approaches // Часопис соціально-економічної географії, 2016. – вип. 20 (1). – С.22-28.
5. Polyce Metropolisation and Polycentric Development in Central Europe : Targeted Analysis 2013-2012. – ESPON & Vienna University of Technology, 2012. – 209 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.srf.tuwien.ac.at/kramar/publikationen/POLYCE_FINAL_SCIENTIFICREPORT_2012_0530.pdf
6. Берданова О. В. Планування соціально-економічного розвитку міста : монографія / О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, І. В. Валентюк [та ін.]; за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К., 2011. – 160 с.
7. Бойко-Бойчук О. В. Стратегії розвитку міст України / О. В. Бойко-Бойчук. – К., 2002. – 156 с.
8. Глазычев В. Урбанистика / "Европа", Москва; 2008. – 220 с. Электронная версия. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.glazychev.ru/books/urbanistika/urbanistika.htm>.
9. Гукалова І. В. Якість життя населення України : суспільно-географічна концептуалізація / І. В. Гукалова : монографія. – К., 2009. – 347 с.
10. Гукалова І.В. Категорія «урбанізація» у понятійній площині соціальної географії та інших наук / І.В. Гукалова, Н.В. Омельченко // Вісник Одеського національного університету. Серія : Географічні та геологічні науки. – 2015. – Т. 20, Вип. 2 (25). – 190 с.
11. Дерун Т. М. Проблеми розвитку малих міст в умовах соціально - економічної трансформації українського суспільства / Т. М. Дерун. – К., 2008. – 7 с.
12. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демографічні аспекти / В. О. Джаман. – Ч.: Рута, 2003.– 392с.
13. Дмитрук О.Ю. Урбанізація та екологічний туризм: теорія і практика конструктивно-географічного дослідження: посібник / О. Ю. Дмитрук. – К.: ВПЦ «Київський», 2002. – 76 с.
14. Доценко А. І. Регіональне розселення в Україні : стан і прогноз / А. І. Доценко, В. Т. Зінич, О. Т. Великохатко та ін. – К., 2007. – 376 с.
15. Доценко А. І. Територіальна організація розселення (теорія та практика) / А. І. Доценко. – К., 2010. – 536 с.
16. Дронова О. Л. Геоурбаністика : навч. посіб. / О. Л. Дронова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2014. – 419 с.
17. Заставецька Л. Б. Системи розселення і геопросторові проблеми вдосконалення адміністративно-територіального устрою України : монографія / Л. Б. Заставецька. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – 332 с.
18. Заставецький Т.Б. Система міських поселень агропромислового регіону в умовах трансформації суспільства : [монографія] / Т.Б. Заставецький. — Тернопіль, 2005. – 180 с.
19. Комарницька Г.О. Вплив урбанізації на інноваційний розвиток регіоні України /

- Г.О. Комарницька, Ю.С. Шипуліна, Н.С. Ілляшенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2017. – № 3. – С. 336–345.
20. Кузнецов С. Г. Територіальне планування і розвиток міст / С. Г. Кузнецов, І. І. Ананян, Л. М. Богак. – Донецьк : Норд-Прес, 2008. – 335 с.
21. Кузьменко Д.М. Дефініція поняття «урбанізація» в суспільній географії / Д.М. Кузьменко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/7706.doc>.
22. Куйбіда В. С. Регіональний розвиток та просторове планування території: досвід України та інших держав-членів Ради Європи / В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов. – К. : Вид-во «Крамар», 2009. – 170 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2012/10/Book_Reg_Rozv_ProstPlanuvan_final.pdf
23. Мазур Т. Еволюція змісту термінів «метрополізація», «метрополія», «метрополізований ареал», «метрополізований простір» в контексті урбанізаційних процесів ХХ – початку ХХІ століть / Т. Мазур, Є. Король // Вісник Нац. Ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології» – 2010. – № 675. – С. 28–33.
24. Медков В. М. Введение в демографию: учебник для вузов / В. М. Медков. – СПб.: Академический проект; М.: Фонд "Мир", 2006. – 429 с.
25. Мезенцев К. В. Регіональний розвиток в Україні: суспільно- просторова нерівність і поляризація: монографія / К. В. Мезенцев, Г. П. Підгрушний, Н. І. Мезенцева. – К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. – 132 с.
26. Мезенцев К. Розвиток урбаністичних досліджень в Україні: внесок вітчизняних вчених / К. Мезенцев, Я. Олійник, М. Пістун // Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін : колективна монографія / За ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. – К. : Видавництво «Фенікс», 2017. – 438 с. – с. 7-44.
27. Мезенцев К. Тестування моделі диференціальної урбанізації в країні / К. Мезенцев, О. Гаврилюк // Збірник наукових праць. – Київ, 2015. – вип. 73. – 15-26 с.
28. Олійник Я. Б. Вступ до соціальної географії : навч. посібник/ Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К., 2000. – 204 с.
29. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
30. Перцик Е. Н. Геоурбаністика : учебник / Е. Н. Перцик. – М., 2009. – 432 с.
31. Перцик Е.Н. Геоурбаністика : [учебник для студ. высш. учеб. завед.] / Е.Н. Перцик. – М. : Академия, 2009. – 432 с.
32. Пилипенко І. О. Методики суспільно-географічних досліджень (на матеріалах Херсонської області): Навчальний посібник / І. О. Пилипенко, Д. С. Мальчикова. – Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2007. – 112 с.
33. Підгрушний Г. П. Формування системи полюсів зростання в Україні як передумова її переходу до моделі поліцентричного просторового розвитку / Г. П. Підгрушний // Український географічний журнал. – 2017. – № 1. – С. 48-54.
34. Салій І. М. Урбанізація в Україні : соціальні та управлінські аспекти / І. М. Салій. – К. : Наук. думка, 2005. – 301 с.
35. Сегіда К. Ю. Дослідження міського розселення за правилом "ранг- розмір" (на прикладі Кіровоградської, Закарпатської та Одеської областей) / К. Ю. Сегіда, Д. В. Венгрин // Регіон – 2016: суспільно-географічні аспекти: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 14-15 квітня 2016 р.). – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 216 с. – С. 93-96.
36. Сегіда К. Ю. Групування областей України за правилом «ранг-розмір» / К. Ю. Сегіда, Д. В. Венгрин // Актуальні проблеми країнознавчої науки: матеріали III Міжнар. наук. практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 15-16 грудня 2015 р.), 292 с. – С. 116-121.
37. Сегіда К. Ю. Особливості процесів урбанізації в Харківській області/ К. Ю. Сегіда, Д. В. Венгрин // Регіон – 2017: стратегія оптимального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 19-20 вересня 2017 р.). – Х.: ХНУ

імені В. Н. Каразіна, 2017. – 215 с. – С. 143-145.

38. Ткач Д. В. Розвиток української геоурбаністики. Історія української географії / Д. В. Ткач, Т. Б. Заставецький // Всеукр. наук.-теор. часопис. – Тернопіль, 2002. – Вип. 6. – С. 82–87.

39. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики / О. Г. Топчієв. – Одеса: Атропринт, 2005. – 632 с.

40. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін : колективна монографія / За ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. – К. : Видавництво «Фенікс», 2017. – 438 с.

41. Функции городов и их влияние на пространство : монографія / Под ред. Л. Г. Руденко. – К. : Фенікс, 2015. – 292 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gisgeo.org/assets/files/City-functions.pdf>

42. Шабашова Л. Ю. Зміни в ієрархічній структурі великих міст України / Л. Ю. Шабашова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 4: Географія і сучасність: збірник наукових трудов / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 20 (32) . – С. 106-111.

43. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії / О. І. Шаблій. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 444 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Cecilia Tacoli, Gordon McGranahan and David Satterthwaite. 2015. Urbanisation, rural-urbanmigration and urbanpoverty. IIED WorkingPaper. IIED, London [Internet resource]. – Access mode : <http://pubs.iied.org/10725IIED>.

2. Central Intelligence Agency. The World Factbook. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/fields/2212.html>

3. Demographia. World Urban Areas. URL: <https://web.archive.org/web/20180503021711/http://>

4. Gordon McGranahan and David Satterthwaite. 2014. Urbanisation concepts and trends. IIED Working Paper. IIED, London [Internet resource]. – Access mode : <http://pubs.iied.org/10709IIED>.

5. Hannah Ritchie. Urbanization. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ourworldindata.org/>

6. Time To Think Urban: UN-Habitat brochure 2013. 24th Session Governing Council, NAIROBI, 15-19 APRIL 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unhabitat.org/time-to-think-urban-un-habitat-brochure-2013>.

7. UNFPA. Urbanization [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unfpa.org/urbanization>.

8. United Nations Department of Economic and social affairs. 2018 Revision of World Urbanization Prospects. URL: <https://www.un.org/development/desa/publications/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>

9. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2014). World Urbanization Prospects: The 2014 Revision, Highlights (ST/ESA/SER.A/352). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://esa.un.org/unpd/wup/Highlights/WUP2014-Highlights.pdf>.

10. Динаміка світового процесу урбанізації. URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-humangeography-ukraine-world/721-dinamika-svitovogo-protsesu-urbanizatsiji>

11. Інформаційне агентство 1NEWS Урбанізація в світі набирає шалені темпи. URL: <https://1news.com.ua/svit/urbanizatsiya-v-sviti-nabiraye-shaleni-tempi.html>
12. Рейтинг урбанізації стран мира [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/ratings/urbanization-index/info>.
13. Урбанізація и здоров'є [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.who.int/globalchange/ecosystems/urbanization/ru/>
14. Урбанізація. Матеріали Всемирного банку для учащихся [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.un.org/ru/youthink/urbanization.shtml>.